

Jadwiga BIAŁA¹, Andrzej MANECKI²

Z PRAC NAD HISTORIĄ METEORYTYKI POLSKIEJ
FROM THE STUDY OF THE POLISH METEORITICS HISTORY

Abstract: The actual state of the Polish meteoritics history elaboration is presented. All gathered information about the polish meteorite history of sciences, could be imprinted on the memory by form of the data base. It will be also a helpful tool to study history of investigation of meteorites.

Keywords: history of Polish meteoritics

WSTĘP

Wkład polskich badaczy i kolekcjonerów w rozwój meteorytyki nie był dotychczas dokładnie opisany i niewiele jest publikacji o historii polskiej meteorytyki. Praca Andrzeja Maneckiego (Maneck 2001) przedstawia jedynie najważniejsze osiągnięcia polskich badaczy meteorytów. Praca ta jest napisana w języku angielskim, co umożliwia społeczności uczonych na świecie zapoznanie się z dorobkiem naszych badaczy. W języku polskim ukazało się opracowanie Bruno Langa „O polskiej meteorytyce” umieszczone jako dodatkowy rozdział w tłumaczonej przez niego książce F. L. Boschke „Z Kosmosu na Ziemię. Meteory i meteoryty” (Lang 1969).

BIBLIOGRAFIA METEORYTYKI POLSKIEJ

Stworzenie możliwie pełnej bibliografii meteorytyki polskiej uważamy za pierwszy etap pracy nad jej historią. Gromadzenie danych rozpoczęliśmy od angielskiej bibliografii Harrisona S. Browna (Brown 1953).

Publikacji późniejszych poszukiwano w czasopismach, w których miały szansę występować artykuły o interesującej nas tematyce. Zebrane dane za okres do 1955 roku porównaliśmy z zestawieniem bibliograficznym prac polskich autorów, które zrobiła Zofia Halina Gąsiorowska (Gąsiorowska 1966).

W bibliografii Harrisona S. Browna znaleźć można wiele prac poświęconych meteorytom naszych Ziemi Zachodnich. Występują w niej autorzy o polsko brzmiących nazwiskach piszący po niemiecku i umieszczenie ich prac bądź odrzucenie w naszym opracowaniu wymagało dalszych ustaleń.

W zestawieniu Gąsiorowskiej prace są uporządkowane chronologicznie począwszy od roku 1805. Oprócz prac polskich autorów odnotowane są również prace autorów obcych poświęcone meteorytom polskim, także takim meteorytom, które spadły na kresach wschodnich i obecnie są to już meteoryty ukraińskie, białoruskie itd. Jednocześnie autorka uwzględniła prace poświęcone tym meteorytom, które polskimi stały się dopiero po drugiej wojnie światowej.

W świetle naszych dotychczasowych ustaleń zestawienie Gąsiorowskiej jest w dużym stopniu kompletne. Jest też zrobione bardzo starannie i praktycznie nie ma w nim pomyłek.

¹ Olsztyńskie Planetarium i Obserwatorium Astronomiczne, ul. Piłsudskiego 38, 10-450 Olsztyn, Poland. biala@planetarium.olsztyn.pl

² Zakład Mineralogii, Petrografii i Geochemii Akademia Górniczo-Hutnicza, 30-059 Kraków, al. Mickiewicza 30, Poland. maneck@geol.agh.edu.pl

Obecnie w naszej bazie bibliograficznej mamy około 800 pozycji literatury, w tym także popularnonaukowej, ale prezentującej odpowiedni poziom. Baza ta jest cały czas uzupełniana i weryfikowana.

Ponieważ przy okazji przeglądania literatury przedmiotu gromadzimy informacje o pracach na temat polskich meteorytów pisanych przez autorów obcych, jesteśmy w stanie znacząco uzupełnić opracowanie Jerzego Pokrzywnickiego (Pokrzywnicki 1964).

Poza bazą bibliograficzną istniejących publikacji, w celu przyszłego pisania historii, zamierzamy zebrać informacje dotyczące współczesnych badań meteorytów w Polsce. Liczymy na pomoc badaczy. Mamy nadzieję, że przekażą oni istotne informacje o sobie, swoich zainteresowaniach badawczych i spisy publikacji. Podobnie od kolekcjonerów oczekujemy opisu i historii ich zbiorów. Oczywiście nasza baza jest na bieżąco uzupełniana, ale nikt tak dobrze jak sami badacze nie jest w stanie stwierdzić, czy cały ich dorobek został uwzględniony.

WNIOSKI

Wydaje się, zebrana dotychczas bibliografia jest prawie kompletna i będzie uzupełniana już w niewielkim zakresie. Możemy zatem przystąpić do opisu wkładu polskich badaczy i kolekcjonerów w rozwój meteorytyki. Opis ten będzie zawierać możliwie pełny spis bibliografii z tego zakresu i być może krótkie biogramy uczonych i kolekcjonerów. W ten sposób, słowem drukowanym, chcemy utrwalić naszych znakomitych poprzedników i tych, którzy współcześnie przyczyniają się do rozwoju meteorytyki.

LITERATURA

- BROWN H., 1953. A Bibliography on Meteorites. The University of Chicago Press, Chicago. 686.
- GĄSIOROWSKA Z. H., 1966. Zestawienie bibliograficzne prac polskich autorów o meteorytach (1805-1955). Prace Muzeum Ziemi 8. 213-226.
- LANG B., 1969. O polskiej meteorytyce w: książce F. L. Boschke. Z Kosmosu na Ziemię, PWN, Warszawa. 387-412.
- MANECKI A., 2001. Polish scientists in studies of extraterrestrial matter, past present, reminiscences, Geol. Quart. 45. 211-217.
- POKRZYWNICKI J., 1964. I. Meteoryty Polski; II. Katalog meteorytów w zbiorach polskich, Zakład Nauk Geologicznych, Wydawnictwo Geologiczne. Warszawa. 176 + XII.